

“

Οι «μετανάστες» υποτίθεται ότι εισβάλλουν στη Γαλλία. Παραδομένοι στη λοιδορία με την εικασία ότι είναι μουσουλμάνοι, θέτουν, με την αυξανόμενη παρουσία τους, σε κίνδυνο τη «δυστυχή και κακοποιημένη» ταυτότητα του Έθνους και αποτελούν το φορέα μιας «μεγάλης αντικατάστασης» που σηματοδοτεί την κατάρρευση του «δικού μας» πολιτισμού υπό το κράτος του ισλαμισμού.

Για ποιόν λαό μιλά το Front National;

Των Αρνό Εσγκιέρ
και Λιούκ Μπολτάνσκι⁽¹⁾

Tα τρομακτικά αποτελέσματα των ευρωεκλογών δεν συνιστούν έναν κεραυνό εν αιθρίᾳ. Αποτελούν έναν ιδιαιτέρων ανησυχητικό σταθμό σε μια παρεκτροπή που εδώ και κάποιους μήνες επιταχύνθηκε. Το Front National είναι, βεβαίως, εκείνο που ωφελήθηκε πολιτικά και προκαλεί τη μεγαλύτερη ανησυχία. Ωστόσο, οφείλει, επίσης, την επιτυχία του σε μετατοπίσεις προς αντιδραστικές θεματικές που τροποποίησαν βραδέως το χώρο των μέσων ενημέρωσης και την ατμόσφαιρα του κόμρου της διανόσησης.

Αυτή η παρεκτροπή μας εκτινάσσει σε μια πολιτική κατάσταση μπροστά στην οποία κανένας πια δεν μπορεί να κλείνει τα μάτια, όπου η πρωτοβουλία ανήκει πλήρως σε μια δεξιά εξωθημένη στα άκρα της, προκαλώντας μια κίνηση πανικού από την οποία δεν γλιτώνει η αριστερά. Σε αυτήν την κατάσταση, η άκρα δεξιά κατάφερε να ανακαταλάβει δύο στρατηγικές θέσεις –τις οποίες για χρόνια κατείχαν η δεξιά και η αριστερά αντιστοιχώς— η σύνδεση των οποίων είχε οδηγήσει στην επιτυχία της τη δεκαετία του '30. Από τη μία, εκείνη του υπερσυντηρητισμού και της ξενοφοβίας, που αποτελούν τα προνομιακά της πεδία και από την άλλη, εκείνη μιας δήθεν «ριζοσπαστικής» κριτικής που κατευθύνεται ενάντια στον νεοφιλευθερισμό στο όνομα της υπεράσπισης του λαού και επικαλείται το κράτος. Αυτή η σύνδεση θεμελιώνει την απόρριψη της Ευρώπης που ταυτίζεται με τους θεσμούς των Βρυξελλών, μια απόρριψη που μπορεί να έχει ως αδιαχώριστα κίνητρα το κλείσιμο των συνόρων ενάντια στην «μεταναστευτική εισβολή» και έναν «οικονομικό πατριωτισμό» στο όνομα του λαού.

Το ζήτημα της εκμετάλλευσης

Για έναν λόγο που θέλει να εμφανίζεται κριτικός, η υπεράσπιση του λαού που καταπιέζεται από τους ισχυρούς συνιστά το κατ' εξοχήν πεδίο κινητοποίησης. Ωστόσο, η πολιτική λογική της άκρας δεξιάς έγκειται, εν προκειμένω, στην αναδιαμόρφωση του κλασ-

σικού ζητήματος της εκμετάλλευσης, που αποτέλεσε τη βάση του εργατικού κινήματος, αναπροσανατολίζοντας το πρόσω μιαν άλλη μορφή, η εξέλιξη της οποίας μοιάζει λιγότερο κληδωμένη από τον μαρξισμό: εκείνη της αντιπροσώπευσης. Ο «πραγματικός λαός της Γαλλίας» λησμονήθηκε από την «αριστερά του πολιτικού καθωστρεπτισμού», δηλαδή τους «μπο-μπο»⁽²⁾, οι οποίοι υμνούν μια νέα «επικίνδυνη τάξη» που απαρτίζεται από ένα συρφετό ξένων, αχρείων και περιθωριακών χωρίς ηθική, κυρίως λόγω των σεξουαλικών προσανατολισμών και συμπεριφορών τους.

Σε αυτήν την παρεκτροπή προς τα δεξιά, η «ηθική» δεν πάνε να γίνεται αντικείμενο επίκλησης. Παίρνει τη μορφή της κοσμότητας, του σεβασμού, της αρρότητας, της γαλαντομίας και, κυρίως, της ευγένειας: όλων εκείνων των αρετών που προσδιάζουν στους «καλούς ανθρώπους», οι οποίοι τις εφαρμόζουν στο πλαίσιο της καθημερινής τους ζωής. Αυτές οι αρετές θεμελιώνονται σε μια εγγενή συναίσθηση των ορίων με τα οποία βρίσκεται αντιμέτωπη κάθε ανθρώπινη ζωή, όταν λαμβάνει πραγματικά υπόψη τις ανυπέρβλητες δεσμεύσεις της, δεσμεύσεις που απορρέουν από το γεγονός ότι ανήκει σε ένα φύλο, ένα έθνος, μια πατρίδα, μια οικογένεια, μια παράδοση, κοντολογίς, σε ό,τι μας κάνει «να αισθανόμαστε στο σπίτι μας». Ωστόσο, δίχως αμφιβολία, αυτή η επανανακάλυψη της ηθικής νοούμενης ως ευγένειας δεν θα είχε μια τόσο μεγάλη απήχηση εάν δεν επωφελείτο από τη σύνδεση της με ένα άλλο θέμα που διαδραμάτισε βασικό ρόλο στην επιχειρηματολογία της άκρας δεξιάς: την ανασφάλεια. Και τούτο, μέσα από τη διαμεσολάβηση μιας άλλης σύνδεσης ανάμεσα στην ευγένεια και την πολιτοφρούνη. Ένα από τα χαρακτηριστικά αυτού του ηθικολογικού λόγου είναι ότι θεμελιώνεται αποκλειστικά σε μια αναφορά στο προφανές, που εκφράζεται κυρίως κατά τη στιγμή των διαδηλώσεων ενάντια στο γάμο μεταξύ ομοφύλων και ενάντια στις «θεωρίες φύλου». Μέσα από ένα είδος ταυτολογίας, είναι ηθικό αυτό στο οποίο ο λαός είναι δεσμευμένος και ο λαός είναι πραγματικά ένας λαός επειδή έχει δεσμεύσεις οι οποίες

συνιστούν πηγή «αξιών» που πρέπει, για αυτόν το λόγο, να γίνονται σεβαστές από όλους.

Η ταυτότητα του «λαού»

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, το ζήτημα της ταυτότητας ήρθε στο προσκήνιο, όχι μόνο στο χώρο της άκρας δεξιάς, αλλά και στους κόπους της κλασιστικής δεξιάς, όπως επίσης και στον κόσμο της διανόσης. Πρόκειται για ένα ιδιαιτέρως ανησυχητικό φαινόμενο, καθότι συνδέεται με μια άνοδο της ξενοφοβίας. Οι «μετανάστες» υποτίθεται ότι εισβάλλουν στη Γαλλία. Παραδομένοι στη λοιδορία με την εικασία ότι είναι μουσουλμάνοι, θέτουν, με την αυξανόμενη παρουσία τους, σε κίνδυνο τη «δυστυχή και κακοποιημένη» ταυτότητα του Έθνους και αποτελούν το φορέα μιας «μεγάλης αντικατάστασης» που σηματοδοτεί την κατάρρευση του «δικού μας» πολιτισμού υπό το κράτος του ισλαμισμού.

Αυτή η υπεράσπιση του λαού που καταπέζεται ταυτοχρόνως από τους πλούσιους και από τους «ξένους του εσωτερικού» δεν συνιστά κατ' ουσίαν ένα καινούριο σχήμα. Αποτέλεσε, από το τέλος του 19ου αιώνα, την ιστορική βάση και το λόγο ύπαρξης, τρόπον τινά, της εθνικιστικής δεξιάς, αλλά και ένα από τα βασικά φυτώρια του αντισημιτισμού. Δεν προκαλεί, λοιπόν, κατάπληξη το γεγονός ότι επανέρχεται στη μόδα μια ταύτιση, που βρισκόταν παλαιότερα στον πυρήνα της ιδεολογίας της Action fran aise και γενικότερα της «επαναναστατικής δεξιάς», ανάμεσα σε διάφορα είδη «παρασίτων» — οι «κερδοσκόποι των ανώτερων τάξεων», οι ξένοι και οι Εβραίοι — που συμφύρουνται σε μια κοινή οντότητα. Αυτό που χρειάζοταν ήταν ένα όνομα επιγραμματικό και εύκολο να συγκρατήσει κανείς: «το σύστημα».

Η ανάγκη επανιδιοποίησης της γλώσσας

Η συνείδηση ότι είμαστε βιθισμένοι σε ένα κόσμο όπου οι λέξεις όπως ο «λαός», η «αξία» ή η «ηθική» δεν έχουν πλέον νόημα», επειδή «έχουν χάσει τις

κοινές τους σημασίες», είναι δίχως αμφιβολία ένα από τα πιο δηλωτικά συμπτώματα της ανησυχίας που προηγείται των μεγάλων πολιτικών και κοινωνικών κρίσεων. Ένα από τα βασικά καθήκοντα με τα οποία βρίσκονται αντιμέτωποι σήμερα οι διανοούμενοι έγκειται, λοιπόν, στην επανιδιοποίηση μιας γλώσσας που έχει εκτραπεί, και πρωτίστως του όρου «λαός». Οι πιο αφηρημένες, οι πιο δυσνότερες κατά τα φαινόμενα αντιπαραθέσεις διατηρούν με τις πολιτικές καταστάσεις που τις περιβάλλουν σύνθετες σχέσεις, όπου είναι συχνά δύσκολο να διαχωρίσει κανείς αυτό που αντικατοπτρίζουν από αυτό που επέρχεται με τη συμβολή τους. Αυτό ακριβώς αποκαλούμενο μονότονα «πνεύμα των καιρών». Όταν, όμως, αυτό το πνεύμα παίρνει την στροφή που βλέπουμε να υιοθετεί αυτή τη στιγμή, γίνεται επιτακτικό να το καταστήσουμε αντικείμενο έρευνας και κριτικής ανάλυσης, τουτέστιν, να επιδοθούμε σε μια «οντολογία του παρόντος», για να μιλήσουμε όπως ο Μισέλ Φουκώ.

Για τους διανοούμενους, αυτός είναι ο πιο άμεσος τρόπος για να προσπαθήσουν να εκτρέψουν μια πολιτική κατάσταση, τα αποτελέσματα της οποίας υφίστανται σε μια δηλητηριώδη απόφαση που περιβάλλει την καθημερινή ζωή της χώρας όπου ζουν και εργάζονται, και απέναντι στην οποία μπορούν επίσης να αντιδράσουν με πολλούς άλλους τρόπους, «ως πολίτες» όπως είθισται να λέγεται.

1. Ο Αρνό Εσγκιέρ είναι κοινωνιολόγος, ερευνητής στο Centre National de Recherche Scientifique (CNRS). Ο Λιούκ Μπολτάνσκι είναι κοινωνιολόγος, καθηγητής στην «cole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (EHESS) και σημαίνουσα φυσιογνωμία της γαλλικής κοινωνιολογίας. Το τελευταίο βιβλίο που συνέγραψαν, *Vers l'extrême: extension des domaines de la droite, κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Dehors. Το παρόν άρθρο δημοσιεύθηκε στην Libération στις 29 Μαΐου 2014 υπό τον τίτλο «Front National : de quel peuple parle-t-on?»*

2. «Μπο-μπο»: συντομογραφία για τους μπουρζουά-μποέμ (les «bobos»: bourgeois-bohèmes)

Μετάφραση: Κωνσταντίνος Τσαλακός